

บทที่ 3

มาตรการป้องกันอุบัติเหตุในงานก่อสร้าง

ในการเกิดอุบัติเหตุแต่ละครั้งนั้น ผู้คนบางกลุ่มมีความเชื่อว่ามิ
สาเหตุมาจากกรรมเก่าของแต่ละคน ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ทำให้ขาด
ความสนใจที่จะหาทางป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ แต่โดยความเป็นจริงแล้ว
การเกิดอุบัติเหตุแต่ละครั้งจะมีสาเหตุมาจากการกระทำในชาตินี้ทั้งสิ้น ไม่
ว่าจะเป็นการทำงานที่ไม่ปลอดภัย หรือสภาพของงานที่ไม่ปลอดภัย เพราะ
งานที่รับผิดชอบแต่ละหน้าที่จะมีความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุมากบ้างน้อย
บ้างตามชนิดของงานนั้นๆ ดังนั้นความหมายของการเกิดอุบัติเหตุจะหมายถึง
เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญไม่ได้คาดคิด และไม่ได้ควบคุมไว้ก่อนในสถาน
ที่ทำงาน แล้วทำให้เกิดการบาดเจ็บ พิการหรือเสียชีวิต และบางครั้ง
อาจทำให้ทรัพย์สินเสียหายได้ (8) ประกอบกับการเกิดอุบัติเหตุแต่ละครั้ง
มักจะไม่เกิดในระยะเวลาใกล้เคียงกัน หรือสถานที่เดียวกันทำให้ความสนใจ
ที่จะหาทางป้องกันลดลง

3.1 สาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุในงานก่อสร้าง

อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นในระหว่างการทำงาน จะมีสาเหตุเนื่องมาจาก
ความผิดพลาดของการจัดการ หรือสภาพร่างกายและจิตใจของคนงานไม่
เหมาะสมต่อการทำงาน ซึ่งจะเป็นสาเหตุนำของการเกิดอุบัติเหตุแล้วก่อให้เกิด
เกิดสภาพของการทำงานที่ไม่ปลอดภัยและการปฏิบัติงานที่ไม่ปลอดภัยตามมา

3.1.1 สาเหตุนำของการเกิดอุบัติเหตุ

อาจจะแบ่งสาเหตุนำของการเกิดอุบัติเหตุได้คือเนื่อง
จากความผิดพลาดของการจัดการ สภาวะทางด้านจิตใจของคนงานและสภาพ
ร่างกายของคนงาน

ก. ความผิดพลาดของการจัดการ จะเริ่มจากการวางแผนงานด้านความปลอดภัยไม่ดีพอ ไม่มีการบังคับให้ปฏิบัติตามกฎความปลอดภัย ไม่ติดตามผลการปฏิบัติงานด้านความปลอดภัยของคนงานอย่างสม่ำเสมอ จุดอันตรายต่าง ๆ ไม่ได้ทำการแก้ไข อุปกรณ์ความปลอดภัยไม่เพียงพอ

ข. สภาวะทางด้านจิตใจของคนงานไม่เหมาะสมขาดความระมัดระวัง มีทัศนคติไม่ถูกต้อง จิตใจเลือนลอยขณะทำงาน ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ในขณะทำงาน ตกใจง่าย เกิดความรู้สึกหวาดกลัว

ค. สภาพร่างกายไม่เหมาะสมกับงาน เช่น เป็นโรคหัวใจ สายตาไม่ดี หูหนวกหรือร่างกายมีความพิการ สภาพร่างกายเมื่อยล้าอ่อนเพลีย เป็นต้น

3.1.2 สาเหตุโดยตรงของการเกิดอุบัติเหตุ

สาเหตุโดยตรงของการเกิดอุบัติเหตุจะเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน คือการปฏิบัติงานที่ไม่ปลอดภัยและสภาวะของงานที่ไม่ปลอดภัย

ก. การปฏิบัติงานที่ไม่ปลอดภัย จะมีสาเหตุสืบเนื่องมาจากคนงานที่ปฏิบัติงานโดยตรง เช่น ไม่สวมใส่อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล ทำการถอดอุปกรณ์ความปลอดภัยออก ไม่สนใจต่อคำเตือนต่าง ๆ ใช้เครื่องมือไม่ถูกวิธี เล่นกับเพื่อนร่วม งานขณะทำงาน เป็นต้น

ข. สภาพของงานที่ไม่ปลอดภัย เนื่องจากคนงานต้องทำงานอยู่ในสภาวะที่เลวร้าย ไม่มีอุปกรณ์ความปลอดภัยหรืออุปกรณ์ความปลอดภัยมีประสิทธิภาพต่ำ บริเวณที่ทำงานสกปรก แสงสว่างไม่เพียงพอ

3.2 แนวทางการป้องกันอุบัติเหตุในงานก่อสร้าง

อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นแต่ละครั้ง จะต้องมีส่วนสาเหตุถ้าสามารถค้นหาสาเหตุและทำการควบคุมหรือขจัดให้หมดไปได้ย่อมจะป้องกันอุบัติเหตุได้ มีขั้นตอนการป้องกันคือ

ก. ทำการจัดตั้งองค์กรด้านความปลอดภัยขึ้น มีเจ้าหน้าที่ดูแลด้านความปลอดภัยโดยตรง ทำการศึกษาเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน ออกกฎและระเบียบเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน ทำการจัดบันทึกและติดตามค้นหาสาเหตุของอุบัติเหตุแต่ละครั้ง และแนะนำการทำงานให้ปลอดภัยขึ้น

ข. การค้นหาสาเหตุของอุบัติเหตุจากจุดอันตรายต่างๆที่แฝงเร้นอยู่ และที่กำลังจะเป็นสาเหตุของอุบัติเหตุ หากไม่ได้รับการแก้ไขหลังจากเคยเกิดขึ้นมาแล้ว (8) เช่น การตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ ตรวจสอบสภาพแวดล้อมการทำงานและวิธีการทำงานให้ปลอดภัยอยู่เสมอ ต้องมีการสอบสวนอุบัติเหตุในทันทีทุก ๆ ครั้งที่เกิดอุบัติเหตุขึ้น และทำการจัดบันทึกรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อความสะดวกสำหรับการวิเคราะห์และหาแนวทางการป้องกันต่อไป

ค. ควบคุมสาเหตุทางวัตถุที่อาจก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัย เช่น บำรุงรักษาอุปกรณ์ความปลอดภัย ซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพที่ดี

ง. ควบคุมสาเหตุจากคนงาน เช่น การฝึกคนงานใหม่ให้มีความชำนาญเพียงพอ ตรวจสอบสุขภาพคนงาน อบรมให้คำแนะนำและสร้างทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน มีบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนกฎระเบียบ เป็นต้น

3.3 ปัญหาการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุในงานก่อสร้าง

ในประเทศที่พัฒนาแล้วประชากรมีการศึกษาดี รู้จักการป้องกันอันตรายให้กับตัวเอง ประกอบกับรัฐให้ความสนใจปัญหาความปลอดภัยในการทำงาน มีการออกกฎระเบียบเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานมีแนวทางการปฏิบัติได้อย่างปลอดภัยมากขึ้น ส่วนในประเทศที่กำลังพัฒนาประชากรมีการศึกษาน้อย อีกทั้งรัฐขาดความสนใจด้านความปลอดภัยในการทำงาน และเจ้าของกิจการไม่เห็นความสำคัญของการป้องกันอุบัติเหตุ โดยเฉพาะกิจการที่มีขนาดเล็ก มีเงินลงทุนต่ำ และผลตอบแทนที่ได้จากการลงทุนสร้างมาตรการความปลอดภัยในการทำงานมองได้ไม่เด่นชัด (7) ทำให้มีปัญหาที่จะนำเงินมาลงทุนสร้างมาตรการป้องกันอุบัติเหตุ

นอกจากแต่ละฝ่ายจะไม่ให้ความสำคัญต่อการจัดสร้างมาตรการความปลอดภัยแล้ว ยังขาดการจับบันทึกข้อมูลด้านอุบัติเหตุและการวิเคราะห์ถึงสาเหตุต่างๆ ทำให้ทุกๆ ฝ่ายไม่ให้ความสนใจในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

ดังนั้นเพื่อจะช่วยกันขจัดและแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นควรที่ทุก ๆ ฝ่ายจะต้องร่วมมือกันทำอย่างจริงจัง ตั้งแต่ฝ่ายรัฐบาล ฝ่ายนายจ้างและลูกจ้าง ซึ่งอาจจะแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละฝ่าย คือ

ก. ฝ่ายรัฐบาล ควรจะกำหนดกฎเกณฑ์การทำงานอย่างปลอดภัยให้ทุก ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้นำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ตรวจสอบให้ผู้ปฏิบัติได้ปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด ทำการศึกษา วิจัย วิเคราะห์ถึงปัญหาและสาเหตุของอุบัติเหตุที่เกิดขึ้น เพื่อหาแนวทางการแก้ไขให้ลดลง พร้อมทั้งให้คำแนะนำ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ผู้เกี่ยวข้องได้ปฏิบัติตาม

ข. ฝ่ายนายจ้าง ควรจะส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยอย่างเคร่งครัด จัดบุคลากรให้ค่าที่ปรึกษาแก่ลูกจ้าง แนะนำหรือจัดอบรมด้านความปลอดภัยในการทำงาน ตรวจสอบและปรับปรุงสภาพการทำงานให้ปลอดภัย จัดหาอุปกรณ์ความปลอดภัยให้เพียงพอ ควบคุมการใช้อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยอย่างถูกวิธีและจัดทำสถิติ วิเคราะห์ถึงลักษณะของอุบัติเหตุและสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุ เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติงานต่อไปได้อย่างปลอดภัย

ค. ฝ่ายลูกจ้าง ควรจะระลึกอยู่เสมอว่าการป้องกันอุบัติเหตุเป็นหน้าที่ของตนโดยตรง ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานด้านความปลอดภัย ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยอย่างเคร่งครัด ใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลที่ทางฝ่ายนายจ้างเป็นผู้จัดให้ ช่วยขจัดสาเหตุของอุบัติเหตุให้หมดไป เสนอแนะข้อคิดเห็นต่าง ๆ เพื่อช่วยให้การจัดสร้างมาตรการป้องกันมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3.4 มาตรการป้องกันอันตรายจากอุบัติเหตุในงานก่อสร้าง

โดยหลักการแล้วในการป้องกันอันตรายต่าง ๆ ที่เกิดจากอุบัติเหตุ ควรจะดำเนินการแก้ไขจุดอันตรายต่าง ๆ เช่น การปรับปรุงสภาพแวดล้อม การทำงาน แนะนำการใช้เครื่องจักรเครื่องมือให้เหมาะสมกับงานและสร้างทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุต่าง ๆ ก่อน แต่เมื่อยังไม่สามารถแก้ไขจุดอันตรายต่าง ๆ ให้หมดไปได้ การนำเอาอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลมาช่วย จะเสริมให้มีความปลอดภัยมากขึ้น ดังนั้นความหมายของอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลจึงหมายถึง อุปกรณ์หรือวัสดุที่นำมาสวมใส่ลงบนร่างกายส่วนใดส่วนหนึ่งหรือหลายส่วนของบุคคลนั้น โดยมีจุดประสงค์ที่จะป้องกันอวัยวะส่วนนั้นของร่างกายไม่ให้ได้รับอันตรายจากสิ่งต่าง ๆ ในขณะที่ทำงาน (8)

3.4.1 มาตรการป้องกันอันตรายของสภาพการทำงานที่ไม่ปลอดภัย

การจัดสภาพการทำงานที่ไม่ปลอดภัยให้หมดสิ้นไป จำเป็นจะต้องได้รับความร่วมมือทั้งฝ่ายลูกจ้างและนายจ้าง โดยที่นายจ้างควรจะเป็นผู้ริเริ่มจัดทำมาตรการความปลอดภัยก่อน เช่น การออกกฎระเบียบว่าด้วยความปลอดภัยในการทำงานก่อสร้าง ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยในการดำเนินงานก่อสร้าง การจัดเตรียมและปรับปรุงสภาพการทำงานให้ปลอดภัย เช่น การปรับปรุงด้านความสะอาดและความมีระเบียบ การใช้นั่งร้าน บันไดได้ ตลอดจนการใช้เครื่องจักรเครื่องมือต่าง ๆ อย่างถูกวิธีและปลอดภัย

3.4.2 มาตรการป้องกันส่วนบุคคล

เพื่อเสริมสร้างมาตรการป้องกันอันตรายให้ได้ผลดียิ่งขึ้น นายจ้างจะต้องจัดอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลให้กับลูกจ้างอย่างเพียงพอ อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยบางอย่างนายจ้างอาจต้องจัดหาให้กับลูกจ้างทุก ๆ คน เช่น อุปกรณ์ป้องกันศีรษะ รองเท้ายาง เป็นต้น

นายจ้างต้องจัดสร้างมาตรการป้องกันอันตรายตามประกาศของกระทรวงมหาดไทยเรื่องความปลอดภัยในการทำงานก่อสร้าง (13) และนายจ้างอาจจะจัดสร้างมาตรการป้องกันอันตรายเพิ่มเติมได้ตามมาตรฐานความปลอดภัยสำหรับงานก่อสร้างอาคารของวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย (14) ตามสถิติการประสบอันตรายในอุตสาหกรรมก่อสร้าง พบว่าอุบัติเหตุที่บริเวณแท่นนี้มี อัตราการเกิดสูงที่สุดประมาณร้อยละ 26.82 ของอุบัติเหตุทั้งหมด ซึ่งในจำนวนอุบัติเหตุที่แท่นมีสาเหตุมาจากของมีคมถึงร้อยละ 72.47 และสาเหตุสำคัญของอุบัติเหตุทั้งหมดคือ สาเหตุจากของหล่นทับโดยมีอัตราการเกิดสูงถึงร้อยละ 22.49 ส่วนใหญ่ของหล่นทับบริเวณศีรษะหรือใบหน้าประมาณร้อยละ 30.78 ของอุบัติเหตุเนื่องจากของหล่นทับ (4) ดังนั้นถ้ามีการจัดอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลอย่างเพียงพอ จะช่วยลดอัตราการเกิดอุบัติเหตุลงได้

3.5 สรุป

อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นมีสาเหตุนำคือ ความผิดพลาดของการจัดการหรือสภาพร่างกายและจิตใจของคนทำงาน ส่วนสาเหตุโดยตรงคือ การปฏิบัติที่ไม่ปลอดภัย เช่น คนงานไม่สวมอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล คนงานถอดอุปกรณ์ความปลอดภัยออกไป หรือเป็นสภาพของงานที่ไม่ปลอดภัย เช่น บริเวณสถานที่ทำงานสกปรก อุปกรณ์ความปลอดภัยมีประสิทธิภาพต่ำ

แนวทางการป้องกันอุบัติเหตุที่สำคัญคือการจัดตั้งองค์กรความปลอดภัยทำหน้าที่ดูแลเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน ทำการค้นคว้าหาสาเหตุของอุบัติเหตุและขจัดจุดอันตรายที่แฝงเร้นอยู่ให้หมดไป ทำการควบคุมสาเหตุทางวัตถุให้อยู่ในสภาพที่ดีและควบคุมสาเหตุที่เกิดจากผู้ปฏิบัติงาน

ปัญหาการป้องกันที่สำคัญคือทางฝ่ายรัฐบาลไม่ค่อยให้ความสนใจ นายจ้างไม่เห็นความสำคัญของการป้องกันอุบัติเหตุ ไม่มีการบันทึกและวิเคราะห์ถึงสาเหตุต่างๆ ของอุบัติเหตุ

การที่จะป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นให้มีประสิทธิภาพ จะต้องได้รับความร่วมมือของทุก ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น ภาครัฐบาลควร เป็นผู้ดำเนินการป้องกันและแก้ไขโดยการออกกฎระเบียบ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ตรวจตราให้มีการนำไปปฏิบัติอย่างเคร่งครัด และทำการศึกษาวิจัยพร้อมทั้งเผยแพร่ให้ทุก ๆ ฝ่ายได้รับรู้ ส่วนฝ่ายเจ้าของกิจการควรให้ความสนับสนุนการดำเนินงานด้านความปลอดภัย ปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด ทำการสอบสวนหาสาเหตุ และปรับปรุงสภาพการทำงานให้ปลอดภัยพร้อมทั้งจัดอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยอย่างเพียงพอ และฝ่ายลูกจ้างควรให้ความร่วมมือปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด ใช้อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลที่ทางฝ่ายนายจ้างจัดให้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย